

Na nova pota

»Zarki lepše bodočnosti prodirajo od vseh strani. Odprimo jim na stečaj naša srca in naše poglede! Naj posijejo z vso gorkoto v nas same in s tem v našo šolo in med našo mladino.«

S temi stavki se konča knjižica tov. Martina Menceja »Slovenska šola in učitelj pred sodobnimi nalogami«. Izdala jo je novoosnovana zadruga »Pedagoški tisk« v Mariboru. Zadruga je stopila v življenje nepričakovano in brez običajne hrupne reklame. Že sama ta skromnost vzbujata simpatije. Ko knjižico prečitaš, izveš, da reklama ni bila potrebna, pač pa, da je nujno potrebna zadruga »Pedagoški tisk«. Ostala vsebina Mencejevega dela vzbujajo v čitatelju mnogo zdravega optimizma in ga s prepričujočo silo vleče na nova pota v njegovem šolskem delu.

Poiskal sem avtorja in ga prosil se za nekatera podrobnejša pojasnila. Radi aktualnosti Mencejevih izjav jih tu navajam, kakor mi jih je podal na moja vprašanja.

1. Zdi se mi, da pri izgraditvi slovenskega šolstva predpostavljate važnost praktičnega dela teoretskim razglabljanjem. Kaj te je privledlo do te misli?

Dobro se zavedam dognane in preizkušene resnice, da ni napredne in progresivne prakse brez napredne in progresivne teorije. Zato v svojem delu tudi poudarjam, da je v prvi vrsti potreben kriterij za odbranje in ocenjevanje našega vzgojno-izobraževalnega dela. Do tega pa pridemo potem študija pedagoške, sociološke in psihološke teorije. Prav tako sem poudaril, da je prvenstveno potrebna orientacija v smeri progresivne in izobraževalne prakse. In za to je zopet potreben študij primerne literature. Eno izpopolnjuje drugo, zato moramo imeti pred očmi še drugo dognano in preizkušeno resnico, ki gornjo dopolnjuje, da namreč ni napredne in progresivne pedagoške teorije brez napredne in progresivne pedagoške prakse. Zato ne moremo in ne smemo trditi, da je eno bolj potrebno kot drugo. Ker pa Slovenci se nimamo svoje progresivne pedagoške teorije, bo ta nujno rastla iz naše progresivne prakse, v kolikor sploh obstoja.

2. V uvodu k Tvoji knjižici trdi zadruga, da hoče zgraditi slovenski pedagoški tisk. V drugem poglavju si nakazal obilico vprašanj, ki jih z našega (slovenskega) pedagoškega stališča še nismo načeli. Katero teh vprašanj bi po Tvojem mišljenju moralo priti prvo na vrsto?

Nakazal sem le najvažnejša in najaktualnejša vprašanja, pred katerimi stojita šola in vzgoja, zato je težko reči, katero je bolj važno. Vsa so važnejša, ako hočemo sploh govoriti o reformi naše šole. Zdi se mi umestno poudariti, da je za nas učitelje najvažnejša in najbolj posrečena pot, ki so jo začeli mladi učiteljski pokretaši. Tu je po mojem mnenju najprej treba zastaviti zarjavelo lopato. Pri tem delu pa mora učitelj dobiti vso moralno in materialno podporo oblasti in javnosti.

3. V knjižici si nas prepričal o nujnosti socialne pedagogike. Kakšne praktične rezultate pričakujete za razvoj slovenskega šolstva od raziskovanja prilik, v katerih živi naš otrok?

S tem bo naša narodna šola zavzela v razvoj našega narodnega življenja tisto mesto, ki ga po svojih nalogah na današnji razvojni stopnji nujno mora zavzeti; služiti zahtevam, potrebam in razvojni tendenci našega naroda, to se pravi, širokim plastem našega delovnega ljudstva. Zato je treba poznati potrebe, zahteve in razvojno tendenco teh narodnih plasti. Vse dotlej je naša šola samo birokratski aparat.

4. Kako si predstavljate sodelovanje naših kulturnih ustanov pri reševanju vprašanj slovenskega šolstva?

Pri tem so mišljene vse tiste ustanove, ki po programu svojega dela aktivno posegajo na kakršen koli način v življenje našega naroda. Zbornica TOI, Delavska zbornica, naše prosvetne organizacije, društvo »Šola in doma« itd. Prvenstveno je tu mišljen naš pedagoški seminar pri univerzi v Ljubljani. Letošnji vseslovenski pedagoški kongres je nudil dovolj primerov, kako posegajo pedagoške stolice n. pr. v ČSR v praktično šolsko reformo. Na univerzi v Beogradu je ustanovljen poseben klub za proučevanje socialnih prilik. Brez učiteljskega sodelovanja je to delo nemogoče, istotako bodo izsledki take institucije služili šoli in učiteljstvu. Na Hrvaškem obstoja najtesnejše sodelovanje med učiteljstvom in Gospodarsko slogo. In pri nas? J. Hramec.

Vesele božične praznike in srečno novo leto

želi vsem združnikom in odjemalcem

UČITELJSKA TISKARNA

se naprošajo, da iz dotacije za mlad. knjižnico odpošljejo sedaj odgovarjajoči znesek po čku 17.062 — Adam Milkovič, šol. upr., Sela pri Kamniku, Prosimo!

— Cicibanova knjižnica: »Ciciban čita«. Na predlog nekaterih učiteljev(-ic) I. razreda ljudskih šol je Mladinska matica založila knjižico kratkih sestavkov za učence I. razreda, ki so o božiču spoznali vse velike črke. To je prva knjižica te vrste in bo šolarčkom dobro služila kot prva čitanka. Cena se je določila čim niže mogoče, in sicer 1,50 za izvod pri skupnem naročilu nad 10 izvodov. Pri nižjem naročilu se prišteje še poštnina. V primeru, da knjižica uspe, ji bo sledila za Veliko noč druga, sistematično urejena publikacija. Naročila sprejema Mladinska matica v Ljubljani, Frančiškanska 6.

— Legija koroških borcev namerava s sodelovanjem Zveze Maistrovih borcev Zdrženja vojnih prostovoljcev — borcev za osvoboditev severnih krajev kraljevine Jugoslavije v Zagrebu in nekaterih odličnih osebnosti ob 20-letnici zasedbe Celovca in Gospe Svete, izdati s slikami opremljeno spominsko knjigo o bojih na severni meji od Podkloštra do madžarske meje. Da ne bi bila snov nezadostno obdelana, je potrebno zbrati čim več podatkov, doživljajev in spominov na to razgibano dobo naše zgodovine. Zato vabimo vse, ki so

se borili ali kakor koli sodelovali za Koroško, Štajersko ali Medjimurje, da opišejo svoje delo, boje in doživljaje. Prav tako kakor daljši, so dobrodošli tudi krajši sestavki. Ker bo zahtevalo urejevanje mnogo časa, prosimo, da se tega prepotrebnege dela lotite čimprej! — Natančnejša pojasnila daje glavni odbor Legije koroških borcev v Ljubljani, Pred Školijo 18, kamor izvolite poslati tudi svoj prispevek.

Bodite previdni, komu poverite svoje stvari! Gospa N. N. je dala na kolodvoru nekemu popolnoma tujemu človeku v varstvo svoj kovčeg, ker je hotela pred odhodom vlaka kupiti še neke stvari. Ko se je zopet vrnila, ni našla ne kovčega ne dotičnega človeka. Njena prijateljica se je v razgovoru z neko gospo v špecerijski trgovini zelo razburjala radi te neprevidnosti, kako se more povsem tujemu človeku zaupati svoj kovčeg. Zares škoda za lepo perilo, ki se je nahajalo v kovčegu. Pri tem se spomni, da rabi milo za pranje perila. Na vprašanje trgovca, kakšno milo želi, je odgovorila — vseeno. Nato se oglasi gospa, s katero se je poprej pogovarjala: »Zdi se mi, da ste Vi ravno tako neprevidni kakor ona gospa na kolodvoru! Svoje perilo, ki je gotovo več vredno kakor je bilo ono v kovčegu, hočete poveriti kakršnemu koli milu. Bodite previdni pa vzemite za pranje milo, katerega ime jamči za dobro kakovost, to pa je izborno Schicht-ovo milo Jelen, ker imate v tem primeru gotovost, da ste kupili najboljšo jedrnatno milo, ki obstoja. —

Kaj vse pišejo o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU

— Premalo učiteljstva v Sloveniji. Po obstoječem proračunu bi moralo v Sloveniji biti 4098 učiteljev. Razredi so prenapolnjeni, 386 učiteljev, ki so v proračunu, pa je dodeljenih na razne druge šole. V tem proračunskem letu je bilo torej 277 proračunskih mest premalo. V Sloveniji je danes toliko nezasedenih razredov, 445 učiteljev pa čaka na službo. (Iz razprave o ekspozeju prosvetnega ministra »Slovenec« 22. dec.)

— Statistika ljudskega šolstva. Iz govora prosvetnega ministra prinaša »Slovenec« od 22. XII. med drugim tudi sledeče: Država izda letno za ljudsko šolstvo 520 milijonov, banovine pa 117 milijonov. V prihodnjem šolskem letu bo delovalo 27.500 učiteljev. Letos je obiskovalo ljudsko šolo 1.400.000 učencev. To število bo prihodnje leto naraslo za nadaljnjih 40.000. Zanje je določenih 500 novih učiteljev in učiteljic. Minister navaja nato, da je bilo 1918/19. v vseh naših ljudskih šolah 650.000 učencev. Primerjava s sedanjim številom kaže ogromno razliko. Ljudskošolskih poslopij imamo 10.200, od teh smo 3500 zgradili po zedinjenju. — Leta 1931. je bilo v naši državi nepismenih prebivalcev, starih nad 10 let, 45 %. Razlika nepismenosti med posameznimi banovinami je zelo velika. V vrbski banovini znaša okrog 70 %, v dravski pa samo 5 %. Poleg ljudske šole imamo posebne vojaške in meščanske tečaje, za katere smo povečali kredite za 7 milijonov. Porabili jih bomo zlasti za analfabetske in združno-gospodarske tečaje. Posebna pozornost v ljudskem šolstvu je posvečena nadaljevalnemu ljudskemu šolstvu. Polagoma bomo nadaljevalne šole uvedli povsod po državi.

— Iz ekspozeja prosvetnega ministra. Zamolčati ne smemo, da intenzivna, oziroma vertikalna izgradnja naših prosvetnih ustanov ne more vzdržati koraka z zunanjim razširjanjem prosvetnega življenja. Čuti se potreba, da se s tem naglim razvojem ustavimo in da pri tem izzamemo samo ljudsko

šolstvo in ljudsko prosveto, medtem pa izvedemo notranjo organizacijo obstoječih prosvetnih ustanov, tako glede njihovih materialnih potreb, kakor glede njihovih programatičnih, oziroma načelno organizatoričnih dolžnosti. (»Jutro« 22. XII.)

— Domoljub od 15. decembra prinaša pod naslovom »Za pravo vzgojo mladine« članek, ki se končuje tako: Po sili razmer morajo danes slovenski katoliški starši trpeti, da velik del učiteljstva ne vzgaja otrok tako, kakor katoliški starši hočejo. Naj merodajni krogi že vendar enkrat začno resno misliti in delati na to, da bo vsaj bodoči učiteljski naraščaj vzgojen po željah katoliškega slovenskega naroda, zakaj samo učitelj, preinjen s katolištvom v besedi in dejanju, bo pravi slovenski učitelj. Komur odločna volja slovenskega naroda ni mar, naj se ne sili v slovenske učiteljske vrste in naj išče pravico do »svobode mišljenja« drugod, ne pa pri vzgoji slovenskih katoliških otrok. Tako je govoril Domoljub vseh petdeset let in bo govoril, ker je glasilo slovenskega naroda, če Bog da, tudi v bodočem polstoletju in še dalje.

Rangna lista

Popravki

- Molan Marija, uč., Maribor, je napredovala v VII. p. sk. 26. aprila 1933. in ne 11. aprila 1934.
- Pavlin Marija, učit., Maribor, je napredovala v VI. p. sk. 5. jan. 1933. in ne 11. aprila 1934.
- Frass Pavla, učit., Maribor, je napredovala v VII. p. sk. 26. aprila 1933. in ne 26. aprila 1934.
- Korbar Marija, uč., Maribor, je napredovala v VII. p. sk. 26. aprila 1933. in ne 11. aprila 1934.
- Kavar Ivan, š. upr., Sv. Anton, je napredoval v IX. p. sk. 13. novembra 1933. (V r. l. je izpuščen.)

- Frece Justina, uč., Koprivnica, je napredovala 25. junija 1932. v VIII. in ne v VII. p. skupino.
- Rainer Milko, Šoštanj, je napredoval 26. aprila 1933. v VII. položajno skupino in ne 26. januarja 1933 v VI. položajno skupino.
- Skorbecki Olga, Šoštanj, je napredovala 11. novembra 1932. v VIII. položajno skupino in ne 18. novembra 1932. v VII. položajno skupino.
- Trojar Ivanka, Velenje, je napredovala 9. marca 1933. v VII. položajno skupino in ne 9. maja 1933.

Splošne vesti

UČITELJSKI POKRET

Božični tečaj Učiteljskega pokreta, ki je bil namenjen za prve dneve v januarju, mora odpasti zaradi izpremenjenih božičnih počitnic. Vršil se bo radi tega pozneje, in sicer skoro gotovo v velikonočnih počitnicah. Vse podrobnosti in navodila glede tega tečaja se bodo objavila v eni prihodnjih števil »Učiteljskega tovariša«.

— Prihodnja številka »Učiteljskega tovariša« bo izšla v četrtek 6. januarja.

— Pomote v Podrobnih učnih načrtih. Pri prepisovanju rokopisa je nastalo nekaj pomot, ki so potem v knjigi tudi ostale. Med

drugim je na strani 24. in 40. omenjen Miloš Obrenović namesto Miloša Obilića. Tovariši naj napake kar sami popravijo.

— Društvo upokojenega učiteljstva v Ljubljani ima vsak prvi četrtek v mesecu ob 16. uri sestanek pri »Novem svetu«. Udeležujejo se ga tudi drugi državni upokojenci — člani našega društva. Zabeležite si v kalendarju vse prve četrtke, da ne pozabite! Ako je prvi četrtek praznik, je sestanek naslednji četrtek, n. pr. januarja 1938.

— Okrog 6000 din se dolgujejo upravitelstva šol za Adam Milkovičevi mladinski knjigi: Medvedek Marček (15 din) in Potepuhi (18 din). Šole, katere tega še niso nakazale,

Saša Ličin:

Božična disonanca

Zunaj je bril veter in se zaganjal z vso silo ob večna vrata, da so tu in tam zajela v tiho večjo. Snežinke so se podile proti oknu, obstale tu in čisto počasi polzele po šipi. Ne kje daleč spodaj so veličastno brneli zvonovi. Samo enkrat v letu je človek res iz srca vesel, samo takrat, ko mora duša domov, med domače, da saj par dni pozabi, pozabi vse.

Božič...

Sedela je ob peči. Njeni črni lasje so ji uhajali na belo čelo, preko katerega so se vlekle tri drobne, tenke črte. Pred seboj je imela kup zvezkov in popravljala šolske naloge: »Božič.« Skoro ni videla napak, ko je čitala: »...potem pojdemo vsi k polnočnici in po polnočnici nam mati...« Svinčnik v roki ji zatrepeta, nalog ne more več popravljati. Mirno zloži zvezke, poišče kaseto s stariimi pismji in jih prebira. Čisto na dnu je očetovo, že orumenelo. Pred tremi leti ga ji je poslal iz tujine: »...Veš, moráš vztrajati do mature, potem pojdeš v službo in Ti bo bolje. Tu zaslužiš ravno toliko, da živim. Moja pljuča ne spadajo v tovarno cementa, a bom storil vse, samo Ti...«

Oči so postale vlažne, črke so začele poskakovati na papirju. Ne, ona ne more do-

mov. Šest mesecev je v službi. Prihrankov bi bilo ravno za pot, a ona vseeno ne more domov. Saj so doma živeli deset let v veri, da jih bo ona podpirala, vsaj za praznike. Ne, domov ne.

Vzela je kos papirja in začela trudoma nabirati črke: »Ljubi moj! Tako sem se veselila prvih božičnih praznikov, ko bom kot učiteljica prišla domov s polno košaro. Pa mi gre vse narobe. Tako močno sem se prehladila, da se ne upam v tem snegu in burji na vlak. Če mi bo bolje, pridem mogoče za Stefanovo...«

Ustnice so same ob sebi zatrepetale, glava je počasi lezla med ramena, ki so se krčevito stresala. Nikdar v svojem mladem življenju ni spolzela preko njenih lepo oblikovanih ust — laž. Bilo ji je nekaj ostudnega oddati to neresnico. Moj Bog, doma bodo čitali, bodo v skrbah radi nje in boleznii. Ne, tako pisati tudi ne sme.

Zmečkala je med drobnimi tenkimi prsti pol popisan papir, odprla vratace pri peči in ga vrgla med dogorevajoča polena. Njene oči so strmele v ta papir, ki je na žerjaviči potemnel in se zgubal v neko črno gmoto. Čez čas je iz te črne gmote kriknul rumenkast plamen, se lovil po kamninu in zopet ugasnil sam v sebi.

Kot v njeni duši. V veži je cvilil veter. Zvonovi v fari so še vedno oznanjali rojstvo čiste Pravice, Res-

nice in Ljubezni. Slonela je ob peči, tiho, neslišno so polzele mlade solze po gladkih licih, kot nevidna daritev na oltar Novorojenemu.

Mimo okna je šel človek, sključen, sklonjen predse. Njegova postava se je zibala na levo, kot bi mu manjkalo noge.

Počasi se je zdramila in dvignila od peči. Obklela je plašč, zaprla peč, ugasnila luč in skoro bežala iz šole. Mora domov!

Veter ji je sušil lica in žvižgal mimo njenih ušes. V snegu je bila še nova gaz. Tam spredaj se je gugal človek, poganjal z zdravdo desno nogo in se trudoma vzpenjal v breg. Postalo ji je tesno. Še sto korakov. Spoznala ga je. Bil je šepavi vaški pastir Hanže.

»Dober večer in pa vesele praznike, gospodična! Odzdravila je. Njene ustne so pri »veselih praznikih« čudno zatrepetale. Hanže je nadaljeval: »Tam na oni strani železnice ima brat koč. Moram domov!« Veter je odnašal komaj izgovorene besede. Slišala je samo: »Moram domov!« in se z novo voljo pognala v dolino.

Še dobro uro in iz megle je stopilo kolo-dvorsko poslopje. Hitro karto. Uradniki hite, da bi bili prej doma. Zadnji vlak jo je odpeljal.

V vagonu so sedeli spredaj dijaki bolj mirni in tihi kot sicer. V drugem kotu so sedeli žagarji in tesarji, puhali neprestano tobakov dim in dremali. Vse beži domov. Ljudje vstopajo, izstopajo. Njej je postalo v

duši čudno mehko, da bi poljubila vse te kosmate delavce: »Krist se je rodil!« Kaj, če ni košare! Nasmejana mora vstopiti domov. Potem mora v smehu pripovedovati o snegu, burji, o Hanžetu, o delavcih. Da bi jo kdo motil v govoru, ker nima košare? Ne. Vlak je monotono pel svojo pesem v sveti večer. Le na postajah so ga za trenutek zamenjali zvonovi. Ljudje vstopajo in izstopajo.

Konec! Zadnja postaja, Megla. Morje luči. Ljudje se pozdravljajo glasno, stiskajo roke, jemljejo kovčeg z nancem in hite domov. Nje nihče ne čaka. Sama ostane pod veliko uro na peronu. Deset. Sla je domov. Mimo okrašenih izložb glavne ulice, zavila mimo gradu v predmestje. Luči so postajale mračnejše. Skoro tema. Sedaj bo doma. Treba se bo nasmejati, kot da ne bi pred šestimi urami gorela prva laž, kot da ne bi tudi v njeni duši gorela pritajena bol, le radi doma. Tu je dom. Tam, kjer se vidi razsvetljeno okno. Skozi njega lije luč od božičnih sveč. Njo grabi nekaj za grlo, ko vstopi:

»Mama!«

»Si prišla!«

Oči so polne solz, ki se svetijo kot brilanti. Najhušje je mimo.

»Pa zakaj se jočeš, otrok?«

Zvonovi bijó polno, veličastno; a v njeni duši je nekaj neizgovorjenega, kar teži.